

Конституційної Асамблеї в частині питань судоустрою, з урахуванням рекомендацій Венеціанської комісії, можна визначити такі основи напрямки конституційних перетворень у сфері судової системи: утворення, реорганізація і ліквідація судів, а також визначення їх мережі має здійснюватися законами; Верховний Суд України має бути наділений правом забезпечувати однакове застосування норм законодавства України всіма судами загальної юрисдикції; аргументованим є скасування п'ятирічного терміну призначення на посаду судді вперше; важливим є змінити склад і порядок формування Вищої ради юстиції, а також її повноваження; актуалізується питання зміни існуючого порядку зняття суддівської недоторканності; як конституційні основи судочинства слід закріпити положення про автоматизований розподіл справ між судьями, а також передбачити основоположні принципи права особи на судовий захист, гарантовані статтею 6 Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ Д. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри організації судових та правоохоронних органів

**ЗМІСТ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ЯК ПРИНЦИПУ ОРГАНІЗАЦІЇ
ТА ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ В УКРАЇНІ**

На сьогодні незалежність є загальноприйнятим принципом функціонування будь-якої сучасної держави та її органів. На органи прокуратури покладаються завдання, виконання можливе лише за умов її незалежності від інших державних та недержавних органів, підприємств, установ, організацій та фізичних осіб. Отже, цілком логічним є положення пункту 2 частини 1 статті 6 Закону України «Про прокуратуру», відповідно до якого органи прокуратури України «здійснюють свої повноваження ... незалежно від будь-яких органів державної влади, посадових осіб, а також рішень громадських об'єднань чи їх органів». На цьому було наголошено і в Концепції реформування прокуратури України, яка була розроблена Генеральною прокуратурою України та Академією Генеральної прокуратури України у 2003 році. Про необхідність забезпечення процесуальної незалежності прокурора (державного обвинувача) при здійсненні повноважень у досудовому та судовому провадженні йшлося і в Концепції реформування кримінальної юстиції України, що була затверджена Указом Президента України від 8 квітня 2008 року. Проте тезу щодо її незалежності неможна абсолютизувати та

отожнювати з ізолюваністю прокуратури від інших суб'єктів, що діють в державі. Насамперед мова йде про місце прокуратури в системі розподілу державної влади, про її взаємодію з органами влади, що належать до різних гілок влади, а також про її роль в системі стримувань і противаг. Водночас слід окремо підкреслити, що прокуратура не є політичним інститутом, а отже обов'язково повинна стояти осторонь від будь-яких політичних процесів, в центрі ж її уваги повинні перебувати питання забезпечення додержання законодавства.

В тлумачній літературі незалежність визначається як можливість чогось чи когось приймати самостійні рішення, які підкорюються власним бажанням та інтересам і не потребують зовнішніх вказівок та наказів.

Якщо висвітлити зміст незалежності стосовно прокуратури, то можна зауважити наступне.

Незалежність прокуратури можна розглядати з організаційного та функціонального боків. Організаційно незалежність проявляється у тому, що хоч система органів прокуратури визначена законом, проте структура цих органів визначається незалежно від інших державних органів, так само це стосується і призначення звільнення керівників прокурорських органів (виключенням у цьому разі є призначення на посаду та звільнення Генерального прокурора України та прокурора АР Крим). Далі, організаційна незалежність пов'язана і з тим, що органи прокуратури не входять до складу системи інших державних органів та не підкорюються ним, хоч на сьогодні ставиться питання щодо можливої інтеграції прокуратури до судової гілки влади.

Функціональний бік незалежності прокуратури полягає в тому, що рішення та дії прокуратури можуть прийматися самостійно та не потребують затвердження з боку інших органів чи установ. Хоча й слід мати на увазі, що прокурори можуть звертатися до слідчих суддів щодо надання дозволу на проведення окремих окремих слідчих дій. Проте і в цьому разі прокурори цілком самостійно приймають рішення про погодження подань слідчих чи самостійного звернення до слідчого судді. Так само і у випадку затвердження обвинувального акту, прокурор самостійно та незалежно від інших органів державної влади приймає рішення щодо його затвердження та подальшого відстоювання у суді обвинувальної тези.

Незалежність прокуратури також можна умовно поділити на внутрішню та зовнішню. Внутрішня незалежність передбачає обмеження на втручання в діяльність у самій прокурорській системі по горизонталі та по вертикалі. Зовнішня незалежність передбачає заборону на втручання в функціонування прокуратури з боку інших органів та установ. З цього можна зробити висновок, що саме про цей аспект

незалежності прокуратури насамперед йдеться у статті 6 Закону України «Про прокуратуру».

Окрім того, зважаючи на специфіку функціонування прокурорської системи, внутрішня незалежність може розглядатися у досить усіченому вигляді, що пов'язано з підпорядкованістю нижчестоящої прокуратури вищестоящій. І хоча у Концепції реформування кримінальної юстиції України 2008 року наголошувалося на необхідності реформування законодавства з метою забезпечення захисту прокурорських працівників від неправомірного впливу прокурорів вищого рівня, все ж таки внутрішня незалежність у прокурорській системі, насамперед, має найважливіше значення для слідчих прокуратури, хоча в сучасних реаліях це положення набуває неабиякого значення для тих працівників, які затверджують обвинувальний висновок та згодом підтримують державне обвинувачення в суді.

Отже, принцип незалежності має важливе значення для належного функціонування прокуратури та він тісно пов'язаний з іншими принципами організації та діяльності органів прокуратури, закріплених у статті 6 закону України «Про прокуратуру». Лише за умови забезпечення незалежності прокуратура здатна на належному рівні виконувати покладені на неї завдання та реалізовувати визначені Основним законом функції.